

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
канд. хімічних наук, доц.
_____ Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2018р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Регіонально-адміністративний менеджмент

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань _____ 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)
спеціальність _____ 074 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва)
освітня програма _____ Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва)
спеціалізація _____ Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ Економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету “22” червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Крикун Ольга Олександрівна кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол від “20” червня 2018 року № 13

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (Дорошенко Г. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна
дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Регіонально-адміністративний менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

спеціальність (напрямок) 074 Публічне управління та адміністрування

спеціалізація Публічне управління та адміністрування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування навичок і вмінь, які дадуть змогу майбутнім менеджерам – керівникам здійснювати управлінську, організаційно-методичну, діагностичну та інноваційну діяльність при вирішенні організаційних, економічних та фінансових аспектів життєдіяльності регіонів, забезпечення дієвості та ефективності місцевого самоврядування.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є:

- навчити застосуванню теоретичних і практичних аспектів адміністративної діяльності при розв’язанні управлінських завдань і проблем;
- розкрити сутність концептуально-технологічних засад адміністративної діяльності на різних рівнях ієрархічних управлінських структур й умов соціально-економічної та культурної самоорганізації громадян;
- показати механізм розробки й прийняття управлінських рішень на різноманітних етапах діяльності менеджера-керівника.

1.3. Кількість кредитів: денна форма навчання – 4;
заочна (дистанційна) форма навчання – 4

1.4. Загальна кількість годин: денна форма навчання – 120 год.;
заочна (дистанційна) форма навчання – 120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й
Лекції	
30 год.	4/8 год.
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	2/2 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
40 год.	84 год.
Індивідуальні завдання	
20 год.	20 год.

1.6. Заплановані результати навчання:

Знати й розуміти:

- поняття «регіон», «місцеве самоврядування»;
- аспекти формування регіональних союзів країн;
- функціонування сучасних міжнародних та національних регіональних організацій;
- моделі та теорії місцевого самоврядування;
- основні положення місцевого самоврядування в Україні;
- аспекти регіонального розвитку України;
- механізм впровадження маркетингу територій.

Застосувати знання й розуміння для:

- розробка напрямів розвитку регіону з врахуванням його особливостей;
- оцінка регіонального розвитку;
- впровадження програм маркетингу територій;
- формування органів регіонального та місцевого самоврядування.

Формувати судження:

- творчо впроваджувати набуті теоретичні знання та практичні навички з управлінської адміністративної діяльності під час здійснення менеджерських функцій;
- застосовувати у відповідності із ситуацією найефективніші методи адміністративної роботи з метою досягнення конкурентних показників;
- приймати і реалізовувати результативні управлінські рішення на основі забезпечення компромісу інтересів різних організацій, громадськості, держави.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи регіонально-адміністративного менеджменту

Тема 1 Регіональний адміністративний менеджмент в системі державного управління України.

1. Адміністративно-територіальний устрій України.
2. Цілі та функції регіонального адміністративного менеджменту.
3. Розвиток регіонального управління в світі та в Україні .
4. Інституційна та правова база регіонально-адміністративний менеджмент.

Тема 2 Поняття «регіон»: сутність, критерії формування, признаки

1. Визначення понять «регіон» та «район».
2. Наукові підходи до трактування поняття «регіон».
3. Особливості формування та функціонування регіонів.

Тема 3 Економічні засади регіонального менеджменту

1. Роль регіону у національній економіці України
2. Механізм регіонального управління
3. Економічна самостійність регіону

Тема 4 Регіональна політика держави

1. Сутність регіональної політики держави
2. Основні компоненти регіональної політики
3. Цілі державної регіональної політики

Тема 5 Міське самоуправління в системі регіонально-адміністративного менеджменту

1. Поняття та генеза місцевого самоврядування.
2. Функції та принципи місцевого самоуправління.
3. Міжнародні та вітчизняні організації у сфері місцевого самоуправління.

Тема 6 Сучасні моделі місцевого самоуправління

1. Класична (англосаксонська) модель.
2. Континентальна модель.
3. Змішана модель.
4. Іберійська модель.

Тема 7 Елементи системи місцевого самоврядування в Україні.

1. Територіальна громада.
2. Сільські, селищні, міські, районні у містах ради.
3. Виконавчі органи сільських, селищних та міських рад.
4. Райони та обласні ради.

Тема 8 Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування

1. Право комунальної власності.
2. Сутність та структура місцевих бюджетів .
3. Доходи та видатки місцевих бюджетів.
4. Порядок розроблення місцевих бюджетів.
5. Позабюджетні кошти, порядок їх формування та напрямки використання.

Розділ 2. Особливості регіонального управління в Україні.

Тема 9 Методологія регіональної економічної діагностики

1. Індикативне планування.
2. Перспективні напрямки в регіональному аналізі.
3. Система індикаторів для оцінки стану регіону.

Тема 10 Модель діагностики регіону

1. Діагностика природно-ресурсного потенціалу.
2. Демографічна діагностика.
3. Діагностика розселення.

Тема 11 Управління природними ресурсами та охороною довкілля регіону

1. Природно-ресурсний потенціал України та її регіонів: сутність та характеристики.
2. Охорона природних ресурсів.
3. Управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 12 Антикризовий регіонально-адміністративний менеджмент

1. Сутність антикризового управління.
2. Класифікація криз та їхня характеристика.
3. Проблеми регіонального розвитку та їх характеристики.

Тема 13 Регіональні концепції сталого розвитку

1. Сталість регіонального розвитку
2. Концепції сталого регіонального розвитку
3. Основи сталого розвитку Харківської області до 2020 року

Тема 14 Особливості управління соціально-економічними процесами міста

1. Концепція управління містом.
2. Класифікація організаційних структур управління містом.
3. Загальні закони та принципи створення та вдосконалення організаційної структури управління містом.

Тема 15 Маркетинг міста

1. Сутність маркетингу міста та його роль у сучасних умовах господарювання.
2. Еволюція концепції маркетингу міста.
3. Стратегічні напрямки розвитку міст в умовах постіндустріалізації.
4. Маркетингові стратегії міст України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1. Теоретичні основи регіонально-адміністративного менеджменту											
Тема 1. Регіональний адміністративний менеджмент в системі державного управління України	8	2	2			4	6				6
Тема 2. Поняття «регіон»: сутність, критерії формування, признаки	8	2	2			4	8	2			6
Тема 3. Економічні засади регіонального менеджменту	8	2	2			4	6				6
Тема 4. Регіональна політика держави	8	2	2		2	2	4				4
Тема 5. Місцеве самоуправління в систему регіонально-адміністративного менеджменту	8	2	2		2	2	10	2	2		4
Тема 6. Сучасні моделі місцевого самоуправління	8	2	2		2	2	6				5
Тема 7. Елементи системи місцевого самоврядування в Україні	8	2	2		2	2	6				4
Тема 8. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування	8	2	2		1	3	6				5
Разом за розділом 1	64	16	16		9	23	52	4	2		40
Розділ 2. Особливості регіонального управління в Україні											
Тема 9. Методологія регіональної економічної діагностики	8	2	2		1	3	10		2		6
Тема 10. Модель діагностики регіону	8	2	2		2	2	10	2			6
Тема 11. Управління природними ресурсами та охороною довкілля регіону	8	2	2		1	3	10				8
Тема 12. Антикризовий регіонально – адміністративний менеджмент	8	2	2		2	2	8				6
Тема 13. Регіональні концепції сталого розвитку	8	2	2		2	2	10	2			6
Тема 14. Особливості управління соціально-економічними процесами міста	8	2	2		2	2	8	2			6
Тема 15. Маркетинг міста	8	2	2		1	3	10	2			6
Разом за розділом 2	56	14	14		11	17	68	8	2		44
Усього годин	120	30	30		20	40	120	4/8	2/2		84

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Регіонально-адміністративний менеджмент в системі державного управління України	4	
2	Економічні засади регіонального менеджменту	2	
3	Міське самоуправління в системі регіонально-адміністративного менеджменту	4	2
4	Елементи системи місцевого самоврядування в Україні	4	
5	Методологія регіональної економічної діагностики	4	
6	Управління природними ресурсами та охороною довкілля регіону	4	
7	Регіональні концепції сталого розвитку	4	2
8	Маркетинг міста	4	
	Разом	30	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Економічний розвиток у розрізі регіонів України	2	5
2	Розвиток регіонального управління в світі та в Україні (вибрати одну країну і порівняти з Україною)	4	5
3	Нова антикорупційна політика в регіонах її структура та завдання	3	5
4	Впровадження ефективних проектів регіонального розвитку у всіх секторах економіки	4	5
5	Сучасні інструменти менеджменту економічного розвитку регіонів	3	4
6	Основні шляхи щодо прискорення реформ в регіоні (вибрати конкретно один регіон і дати йому характеристику та шлях його розвитку)	4	4
7	Центри розвитку місцевого самоврядування	2	5
8	Міжнародні та вітчизняні організації у сфері місцевого самоуправління	3	5
9	Роль Української асоціації районних та обласних рад у контексті реформи місцевого самоврядування	3	5
10	Функції Державного фонду регіонального	2	5

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
	розвитку		
11	Стратегічні пріоритети роботи обласних державних адміністрацій (вибрати одну ОДА і проаналізувати економічний стан, складові успіху, напрямки та перспективи розвитку)	7	4
12	Світові тенденції муніципального управління	7	4
13	Регіональні напрямки й особливості муніципального управління та геополітичної стратегії України	7	4
14	Стратегія розвитку міста (вибрати місто і дати йому оцінку результатів діяльності за 3 роки)	7	4
15	Управління комунальним господарством міста. Види комунальних підприємств	7	4
16	Основні завдання міжрегіональної та транскордонної співпраці	7	4
17	Регламентування порядку розгляду звернень та прийому громадян в органах місцевого самоврядування	7	4
18	Організація кадрової роботи в органах місцевого самоврядування	7	4
	Разом	60	104

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачено виконання двох контрольних робіт студентами денної форми навчання та одну контрольну роботу студентами заочної форми навчання.

Виконання розрахунково-аналітичної роботи передбачає закріплення теоретичного матеріалу та встановлення концептуально-технологічні засади адміністративної діяльності на різних рівнях ієрархічних управлінських структур й умов соціально-економічної й культурної самоорганізації громадян. Студент повинен показати, як він вміє приймати і реалізовувати результативні управлінські рішення на основі забезпечення компромісу інтересів різних організацій, громадськості, держави. Виконання завдань потребує обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Студент повинен продемонструвати у відповідності із ситуацією найефективніші методи адміністративної роботи з метою досягнення конкурентних показників.

Розрахунково-аналітична робота складає структуру одного варіанта обсягом 25-30 сторінок. Студент повинен вибрати конкретно один регіон України за співпаданням з номером за списком академічної групи і дати йому характеристику та шляхи його розвитку. Номер області може бути змінена за згодою студентів, якщо студент виявив бажання проводити аналіз області чи територіальної громади, в якій він проживає або є можливість доступу до

аналітичної інформації. Варіант розрахунково-аналітичної роботи має таку структуру:

Перший розділ повинен містити теоретичні питання (обсяг 2 сторінки).

Другий розділ має бути представлений в практичній формі аналізуючи конкретну область України та її територіальні громади. Для виконання можна застосувати методичну розробку:

1. «Використання статистичної інформації для оцінювання та прогнозування розвитку територій : наук.-метод. розробка / С. М. Ромашко, І. З. Саврас, Р. Г. Селіверстов та ін. – К. : НАДУ, 2012. – 36 с.

2. Стратегічний план розвитку громади. Модуль 5: Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. – Київ: Асоціація міст України, 2016. – 101 с.

Обсяг другого аналітичного розділу повинен складати 10 сторінок.

Третій розділ рекомендаційний (10-15 сторінок) полягає у підготовці Проекту чи Гранту, щоб реалізувати ідеї розвитку регіону (області) або об'єднаної територіальної громади та показати, як поетапно можна пройти Конкурс.

Оцінювання розрахунково-аналітичної роботи складає для денної форми навчання 10 балів, заочної форми навчання – 30 балів.

7. Методи контролю

Організація поточного контролю знань студентів денної форми навчання

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

а) систематичність й активність роботи студентів впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни «Регіонально-адміністративний менеджмент» на семінарських заняттях;

б) виконання завдання для самостійного опрацювання;

в) виконання контрольних завдань на протязі семестру.

У процесі контролю систематичності та активності роботи студентів оцінюванню будуть підлягати:

- відповіді, які надаються студентам в процесі експрес-контролю;

- активність і рівень знань в обговоренні питань.

При контролі за виконанням самостійних завдань оцінюванню будуть підлягати роботи, виконані студентами при підготовці до семінарських та практичних завдань. Види робіт та характер завдань (самостійне опрацювання окремих питань курсу, рішення задач, написання рефератів, виконання розрахунково-аналітичної роботи) визнаються викладачем у процесі вивчення дисципліни протягом семестру.

На протязі семестру правильно виконані практичні завдання, які є обов'язковими для всіх студентів за темами оцінюються у 2 бали (8 тем). Самостійна робота студента полягає у підготовці доповіді за темою, яка оцінюється у 4 бали.

Навчальним планом передбачено виконання двох контрольних робіт студентами денної форми навчання, які оцінюються по 15 балів за кожну. Контрольна робота 1 містить два завдання:

I. Десять тестових завдань (1 бал за правильне рішення одного тесту).

II. Одне теоретичне питання деталізованого характеру (кожне питання оцінюється в 5 балів).

Контрольна робота 2 містить два завдання:

I. Ситуаційні завдання (обґрунтувати відповідь на основі чинного законодавства України, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів).

II. Розкрити сутність принципів місцевого самоврядування (оцінюється у 10 балів).

Розрахунково-аналітична робота оцінюється у 10 балів, яка подається викладачу за тиждень до консультації перед складанням екзамену.

Організація поточного контролю студентів заочної форми навчання

Поточний контроль знань студентів здійснюється у формі перевірки виконаної студентом розрахунково-аналітичної роботи. Розрахунково-аналітична робота оцінюється у 30 балів, яка подається викладачу за тиждень до складання екзамену. Навчальним планом передбачено виконання однієї контрольної роботи, яка оцінюється у 30 балів. Контрольна робота 1 містить чотири завдання:

I. Десять тестових завдань (1 бал за правильне рішення одного тесту).

II. Одне теоретичне питання деталізованого характеру (кожне питання оцінюється в 5 балів).

III. Ситуаційні завдання (обґрунтувати відповідь на основі чинного законодавства України, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів).

IV. Розкрити сутність принципів місцевого самоврядування (оцінюється у 10 балів).

Розрахунково-аналітична робота оцінюється у 10 балів, яка подається викладачу за тиждень до консультації перед складанням екзамену.

До екзамену не допускаються студенти, які отримали менше ніж 30 балів за результатами поточного контролю.

Критерії оцінювання відповідей студентів на екзамені:

На підсумковому контролі, студенти повинні виконати завдання екзаменаційного білету за такою структурою:

1. Теоретичні питання (оцінюються по 5 балів за кожне питання).

2. Дати визначення (оцінюються по 4 бали за кожне правильне визначення).

3. Перелічити складові або провести класифікацію (оцінюються по 6 балів за кожну правильну відповідь).

Максимальна кількість балів, що може отримати студент за підсумковий контроль – 40 балів, які оцінюються за наступними критеріями:

10 (19) балів – студент засвоїв теоретичний матеріал, логічно мислить та будує письмово відповідь, тестові завдання вирішені на 30 %;

20 (29) балів - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає

його, вмiє втілити на практиці засвоєні теоретичні знання, але припускає неточності у рiшенні тестів, практичне завдання виконано з похибкою;

40 (30) балів – студент мiцно засвоїв теоретичний матерiал дисциплiни, вiльно використовує набуті знання, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої лiтератури, посилається на учених стосовно визначеного завдання, письмово висловлює своє ставлення до тих чи iнших проблем, логiчно мислить і будує вiдповiдь, тестові завдання виконані без похибок практичне завдання виконано.

8. Схема нарахування балів

для підсумкового семестрового контролю в формі екзамену
для денної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, iндивiдуальні завдання															Контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Розрахунково-аналітична робота	Разом	Екзамен	Сума	
Розділ 1								Розділ 2												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	КР 1	КР 2				
2		2		2		2		2	2	2		2	2	2	15	15	10	60	40	100

T1, T2 ... T15 – теми розділів.

для заочної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, iндивiдуальні завдання															Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Розрахунково-аналітична робота	Разом	Екзамен	Сума	
Розділ 1								Розділ 2												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	КР 1					
															30		30	60	40	100

T1, T2 ... T15 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	вiдмiнно
70-89	добре
50-69	задовiльно
1-49	незадовiльно

9. Рекомендована лiтература

Основна лiтература

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Вiдом. Верхов. Ради України. 1996. - № 30. Ст. 141.

2. Про адмiнiстративно-територiальний устрiй України: Проект Закону України : <http://www.csi.org.ua/www/?p=1881>.

3. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16 квітня 2009 р., №2625-III // Відом. Верхов. Ради України. 2009. № 38. Ст. 534.
4. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 р., №1602-III // Відом. Верхов. Ради України. 2000. № 25. Ст. 195.
5. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р., №1621-IV // Відом. Верхов. Ради України. 2004. № 25. Ст. 352.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р., № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
7. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р., № 2625-III // Відом. Верхов. Ради України. 2001. № 48. Ст. 254.
8. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 р., №452/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. 1997. № 38. Ст. 249.
9. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р., № 2493-III // Відом. Верхов. Ради України. 2001. № 33. Ст. 175.
10. Використання статистичної інформації для оцінювання та прогнозування розвитку територій : наук.-метод. розробка / С. М. Ромашко, І. З. Саврас, Р. Г. Селіверстов та ін. К. : НАДУ, 2012. 36 с.
11. Діагностика розвитку регіонів : структура, границі, методи / В. Н. Василенко, П. В. Гудзь, О. А. Кратт [и др.]. Донецьк : Юго-Восток, 2009. 285 с.
12. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29.07.2002, № 224. : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.322.0>.
13. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування /Карий О.І., Панас Я.В./ Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.
14. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.
15. Регіонально-адміністративний менеджмент / В. Г. Воронкова, С. Л. Катаєв, І. В. Алексеєнко [та ін.]. Запоріжжя : ЗДІА, 2009. 478 с.
16. Регіонально-адміністративний менеджмент : навчальний посібник / В. Ф. Пуртов, В. П. Третьак, М. М. Кудінова. Х. : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2013. 298 с.
17. Рекомендації з підготовки проектів розвитку територіальних громад / Асоціація міст України. К., 2016. 148 с.

18. Стратегічний план розвитку громади. Модуль 5: Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. Київ: Асоціація міст України, 2016. 101 с.
19. Стратегія розвитку України у період до 2020 року. : <http://uspishnaukraina.com.ua/nsa/150.html>109.
20. Фандрейзинг. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / О. Кобзарев / Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 84 с.

Допоміжна література

1. Базилевич В.Д. Державні фінанси : навч. посіб. / В.Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. К. : Атіка, 2002. 368 с.
2. Бліщук К. М. Державні та місцеві фінанси. Бюджетний процес : навч. посіб. / К. М. Бліщук, Л. Р. Михайлишин. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 175 с.
3. Василик О. Д. Державні фінанси України : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / О. Д. Василик, К.В. Павлюк. К. : Центр навч. л-ри, 2003. 606 с.
4. Визгалов Д. В. Маркетинг города / Д. В. Визгалов. М. : Фонд «Институт экономики города», 2008. 110 с.
5. Гаєвський Б. А. Політичне управління / Б. А. Гаєвський, В. А. Ребкало, М. В. Туленков. К. : Вид-во УАДУ, 2001 160 с.
6. Гандрабура Е. Высокая мода для городов / Е. Гандрабура // Городской альманах. 2009. № 2. С.15-25.
7. Голюков А. П. Регіональна економіка та природокористування / А. П. Голюков. К. : Центр учбової літератури, 2009. 351 с.
8. Державне регулювання економіки / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко [та ін.]. К.: КНЕУ, 2005. 440 с.
9. Державне управління / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, [та ін.]. К. : Знання, 2004. 342 с.
10. Державне управління і менеджмент : Навч. посіб. у таблицях і схемах / Г. С. Одинцова, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов [та ін.]. Х. : ХРІДУ, УАДУ, 2002. 492 с.
11. Диагностика развития регионов : структура, границы, методы / В. Н. Василенко, П. В. Гудзь, О. А. Кратт [и др.]. Донецк : Юго-Восток, 2009. 285 с.
12. Єпіфанов А. О. Бюджет України : монографія : у 2 кн. / А. О. Єпіфанов, І. І. Д'яконова, І. В. Сало. Суми : УАБС НБУ, 2010. Т.1-2.
13. Жук М. В. Регіональна економіка / М. В. Жук. К. : Академія, 2008. 415 с.
14. Ключниченко Є. Є. Управління містом / Є. Є. Ключниченко. К. : КНУБА, 2003. 259 с.
15. Панкрухин А. Маркетинг территорий / А. Панкрухин. СПб. : Питер, 2006. 289с.

16. Развитие производственной сферы региона : теоретические и практические аспекты государственного регулирования / Н. Г. Чумаченко, Л. Г. Червова, Л. М. Кузьменко [и др.]. Донецк : Ин-т экономики пром-сти, 2007. 367 с.

17. Шиян Н. І. Державне регулювання економіки / Н. І. Шиян. Х. : ТОВ «Вид-во «Формат Плюс»», 2008. 384 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Асоціація міст України : <http://auc.org.ua>.
2. Верховна Рада України : <http://portal.rada.gov.ua/>.
3. Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад : <http://vassr.org>.
4. Державна служба статистики України : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні : <http://municipal.gov.ua>.
6. Зарубіжні ресурси з фандрайзингу:
  - <http://foundations.org> - каталог грантодавців, який ведеться з 1995 року;
  - <http://www.efc.be/> - European Foundation Centre (EFC) — Міжнародна асоціація суспільних та корпоративних донорів;
  - <http://foundationcenter.org/> — міжнародний портал про філантропію;
  - <http://www.guidestar.org> - міжнародний портал для некомерційних організацій.
7. Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування : <http://komsamovr.rada.gov.ua/komdbud/control/uk/index>.
8. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України : <http://minregion.gov.ua/>.
9. Українська асоціація районних та обласних рад : <http://uaror.org.ua/>.
10. Управління по зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування : <http://depsam.rada.gov.ua/depsam/control/uk/index>.
11. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації <http://www.kharkivoda.gov.ua>
12. Офіційний сайт Харківської міської Ради www.city.kharkov.ua
13. Портали українських недержавних організацій:
  - Ресурсного центру «Гурт» (<http://gurt.org.ua/>);
  - Інформаційного порталу некомерційних організацій України «Громадський простір» (<http://www.prostir.ua/category/grants/>);
  - «Велика ідея» <https://bigggidea.com/>; і
  - Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад:<http://vassr.org/>);
14. Про затвердження переліку інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися у 2017 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку // Кабінет Міністрів

України : розпорядження від 7 червня 2017 р. № 439-р Київ / <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/439-2017-p>

15. Сайти органів публічної влади в Україні.

• Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (<http://www.me.gov.ua>) ;

• Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово – комунального господарства України (<http://www.minregion.gov.ua>);

• Міністерство молоді та спорту України (<http://dsmsu.gov.ua>);

• Департамент підвищення конкурентоспроможності регіону Харківської облдержадміністрації (<http://www.compet.kh.gov.ua/ukr/granti-ta-programi>) здійснює щотижневую розсилку актуальної інформації про грантові конкурси.

• Восени 2016 року у рамках проекту «Міжнародна допомога. Створення комунікативної платформи» Харківської обласної спілки «Молодіжні Ініціативи» та Департаменту з підвищення конкуренто-спроможності регіону Харківської обласної державної адміністрації за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» була створена комунікативна платформа проектів та програм міжнародної допомоги GrantsLife (<http://grantslife.kh.gov.ua>), яка дозволяє потенційним реципієнтам вчасно реагувати на актуальні грантові пропозиції від міжнародних донорів, обмінюватись досвідом реалізації проектів та здобувати навички з проектного менеджменту.

16. Список благодійних фондів та організацій України // <http://naiu.org.ua/useful/foundations/>

17. Сторінки у соціальних мережах: Група «Гранти, конкурси, стипендії» (<https://www.facebook.com/groups/progrants/>).

Журнали:

1. Стратегія розвитку // Інформаційний Вісник Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку «РЕГІОНЕТ» // http://regionet.org.ua/ua/Pershuy_nomer_zhyrnaly_STRATEGIYa_ROZVUTKY_1533.html#page_title

2. Держслужбовець // <https://i.factor.ua/ukr/articles/>

3. Радник старости // старост часто залучають в якості третіх осіб у цивільному процесі у справах про встановлення додаткового строку для прийняття спадщини, визнання права власності в порядку спадкування, про позбавлення батьківських прав та стягнення аліментів тощо // <https://i.factor.ua/ukr/articles/>

Газета:

1. Місцеве самоврядування // <https://i.factor.ua/ukr/articles/>

Рекомендоване методичне забезпечення:

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Регіонально-адміністративний менеджмент».

2. Регіонально-адміністративний менеджмент: навчальний посібник / В. Ф. Пуртов, В.П. Третьак, М. М. Кудінова / Рекомендовано МОН України № 1/11-17573 від 12.11.2012 р. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013, 312 с.